

Konsultant Krajowy w dziedzinie Radiologii i Diagnostyki Obrazowej Prof. dr hab.med. Jerzy Walecki

Warszawa, dnia 4 lipca 2025 r.

Zalecenia Konsultanta Krajowego w dziedzinie radiologii i diagnostyki obrazowej dotyczące stosowania osłon indywidualnych pacjentów podczas wykonywania rentgenowskich procedur radiologicznych.

Indywidualne środki ochrony radiologicznej pacjenta (fartuchy, osłony na gonady, osłony na tarczycę, etc) wykorzystywane są przede wszystkim do osłony przed promieniowaniem rozproszonym. Źródłem promieniowania rozproszonego jest obszar pacjenta lub elementy wyposażenia objęte wiązką pierwotną. Promieniowanie rozproszone rozchodzi się wzdłuż linii prostych.

Osłony indywidualne jedynie w niewielu wybranych procedurach używane są w celu formowania kształtu wiązki pierwotnej. Służą wtedy do osłony szczególnie promieniowrażliwych struktur anatomicznych znajdujących się w polu wiązki pierwotnej. W pozostałych przypadkach powinny być stosowane jedynie, gdy mogą efektywnie zmniejszyć narażenie pacjenta na promieniowanie jonizujące. Jednakże zawsze, gdy będą one użyte, niezależnie od celu, również wtedy, gdy używa się ich jedynie na wyraźne życzenie pacjenta, kardynalną sprawą jest zachowanie poniższych zasad:

1. Zastosowanie osłony nie może w żaden sposób umniejszyć wartości informacyjnej uzyskiwanego obrazu (np. cień „płetwy rekina” w efekcie nieumiejętnego założenia fartucha podczas wykonywania pantomografii).

2. Zastosowana osłona nie może żadnym fragmentem przykrywać obszarów będących źródłem sygnału sterującego systemami automatyki ekspozycji lub mocy dawki (szczególnie ostrożnie należy stosować osłony w procedurach zabiegowych z obrazami rejestrowanymi podczas projekcji pod wieloma różnymi kątami).

Przykładem prawidłowego postępowania będzie okrycie pacjenta fartuchem osłonnym podczas wykonywania zdjęcia ręki ułożonej na kasecie umieszczonej na blacie, obok którego stoi lub siedzi pacjent.

Należy przyjąć zasadę, że osłony indywidualne nie muszą być stosowane obligatoryjnie, gdy nie wpływają na dawkę pacjenta (**przykładem** może być rezygnacja z owijania pacjenta fartuchem podczas tomografii komputerowej).

Zawsze w takim wypadku pacjenta należy poinformować, że, zgodnie z aktualną wiedzą, zastosowana osłona nie zmniejszy narażenia. Jednak, gdy pacjent lub jego opiekun, mimo to, życzy sobie zastosowania osłony – należy jej użyć.

Informacje dotyczące stosowania osłon w poszczególnych procedurach radiologicznych będą zawarte w opracowywanych właśnie procedurach wzorcowych.

UWAGA: powyższe zasady w żadnym stopniu nie dotyczą stosowania osłon indywidualnych dla personelu, dla opiekunów (osób podtrzymujących pacjenta) i ogółu ludności.

Prof.dr hab.med. Jerzy Walecki

mgr inż. Ryszard Kowski